

**KNJIŽEVNOSTI
OB JANTARJEVI
CESTI
str.2**

**DELO NAM JE
(BILAU) DANO
PA BAU TŮ
str.6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 13. januarja 2000 ❁ Leto X, št. 1

Porabski knjižni dar 2000

ŠIFT V (I)DINI - PARNIK V AJDI

Naslov zbirke novel Šift v idini-Parnik v ajdi goriškega in slovenskega književnika Milana Vincetića zelo posrečeno simbolizira jezikovne in kulturne razmere med Slovenci na Madžarskem, tako tistimi, ki živijo v Porabju, kakor onimi, ki se postopno prebujajo v drugih mestih, od Sombotela prek Mosonmagyaróvára do

v tem, da ne gre za dva knjižna jezika, ampak za slovenščino in slovensko-porabsko narečje. Za to obliko ali dejanje sta se odločila založnika, Zveza Slovencev v Monoštru in Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc iz Murske Sobotice. Razlog je (bil) preprost: bralci v Porabju, ki jim je knjiga predvsem namenjena, razumejo

smeri in se bo velikim pisateljskim imenom iz slovenskega zamejstva v Austriji in Italiji pridružil tudi pisatelj iz Porabja.

Sedem novel po dvakrat, na sto devetdesetih straneh je ravno pravnjina dolžina, ki lahko pritegne bralca na eni ali na drugi strani meje, državne ali jezikovne. Kot samostojni ustvarjalni prispevki delujejo tudi ilustracije Ditke Petkovič. Naravnost rečeno, knjiga je lepa tudi na pogled, nenazadnje beremo z očmi. Izid so podprli Ministrstvo R Slovenije za kulturo,

Javni sklad za narodne in etnične manjšine na Madžarskem, Ministrstvo za nacionalno kulturno dediščino in Mestna občina Murska Sobota. Stalna knjižnega daru je Slovenski koledar 2000 s prispevki v knjižnem jeziku in narečju, ter bogato fotokroniko. Urednica koledarja je Marijana Sukič, ki se je tudi potrudila, da so novele

Milana Vincetića prevedene, kot pravi profesor Franci Just, v porabščino. Lani se je uredniškega dela lotil Francek Mukič, ki je tokrat dal oblikovno podobo Slovenskemu koledarju 2000.

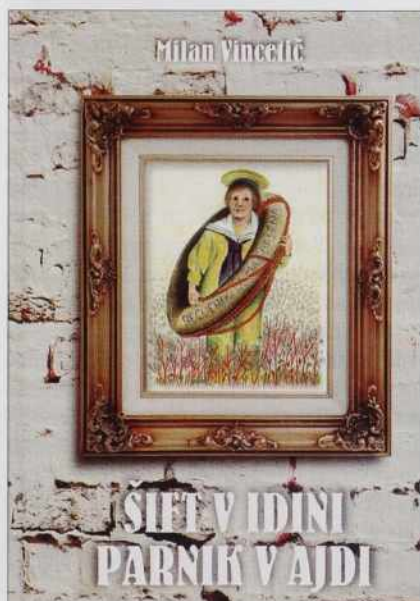
Nštevanje prispevkov iz koledarja ni hvaležno delo, ker se vedno najde avtor, ki je prepričan, da je izpuščen po krivem, če ni kazalo prepisano dobesedno. Zato je primerneje reči, da so se gostujoči avtorji iz Slovenije skupaj z domačimi potrudili za pestrost, v kateri lahko najde sleherni bralec kar nekaj prispevkov po svojem okusu.

Pozornost pritegne, denimo, izbor in razvrstitev fotografij pri posameznih mesecih: portreti starejših žena in moških in ob njih nagajivi pogledi

Urednici Slovenskega koledarja je uspelo zagotoviti tudi sozvočje med informativnimi prispevki, poglavjem Porabci in da svejta - Porabci nekoč in sklepnim delom, pred fotokroniko, Za duge zimske večere - Za dolge zimske večere.

Informativni del uvaja tekst državne sekretarke Mihaele Logar, ki v strnjeni obliki zapiše svoj pogled na dogajanje v Porabju. Sledijo prispevki o aktualnih narodnostnih temah, denimo o porabskem narodnostnem šolstvu, literarnih srečanjih Oko besede in v tem delu Slovenskega koledarja se z reportažo Misli iz zasnežene Ljubljane, iz slovenskega glavnega mesta, kamor se je odpravil po stopinjah matere in očeta, oglašja Dušan Mukič. Sami po sebi razkrivata vsebinsko poglavji Porabci in da svejta in tudi Za duge zimske večere. Razlika je v tem, da se poglavje o Porabcih nekoč bolj naslanja na spomine, pod naslovom Za dolge zimske večere pa so natisnjeni krajši literarni prispevki, čeprav razmejitve med poglavjema ni povsem dosledna. Za zapik vsemu in pred fotokroniko je še nekaj strani, naslovljenih z Nika za smej. In skoraj za konec, vsekakor pa za sklepni del Slovenskega koledarja, je bogata kronika v sliki in besedi, iz katere zvemo o najpomembnejših političnih, kulturnih in drugih dogodkih med Slovenci na Madžarskem, zlasti v Porabju.

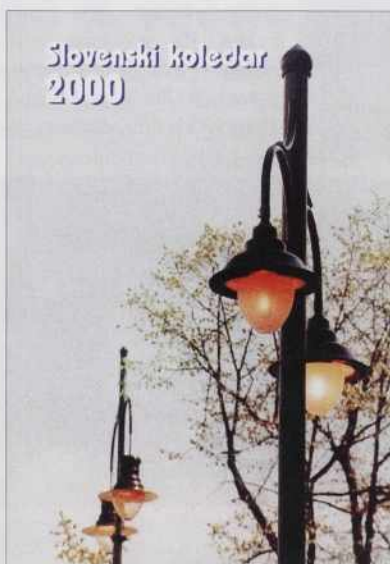
Slovenski knjižni dar je izdala Zveza Slovencev na Madžarskem, izdajo koledarja pa je podprl Javni sklad za narodne in etnične manjšine na Madžarskem. **er**

Budimpešte. Vemo namreč, da šift ali parnik ali ladja ne more v realnem svetu pluti po idini-ajdi, lahko pa plove v prenesenem, literarnem svetu, kjer je s pisateljevo domišljijo mogoče narediti vse in še kaj malega zraven.

Ena temeljnih vrednot za porabske razmere je v "dvojezičnosti" zbirke Vincetićevih novel. Dvojezičnost je posebna

žni slovenščini in porabščini. "Urednik opozori na še eno temeljnih dilem, na enosmernost literarnih povezav, ki 'vodijo iz matičnega književnega prostora v porabskega, ko so torej literarni ustvarjalci iz domovine predstavljeni porabskemu bralcu. Morda bo kdaj v prihodnosti ta proces stekel tudi v obratni

otrok. Morda ne/namerna simbolika, ko je tako malo Slovencev srednje generacije - da babice in dedki prenašajo jezik in kulturo na najmlajšo generacijo, razen izjem seveda, kakršna je tudi ona pri mesecu oktobru.

Književnost(i) ob Jantarjevi cesti

Pred kratkim so v *Hiši (lepih) umetnosti* v Sombotelu začeli z dvojezično serijo z zgornjim naslovom. Na teh naj bi predstavili književnike, ki živijo v regiji Alpe-Jadran. 14. decembra so prišli trije ustvarjalci iz Slovenije, vsi trije člani Društva slovenskih pisateljev. S Ptuja *Aleš Šteger*, ki je eden najmlajših pesnikov v Sloveniji. *Aleš Čar* je prišel k nam na obisk iz Idrije. *Milan Vincetić* pa je takorekoč naš stari znanec, da ne rečemo,

njihovo dejavnost. Nato so literativ slovensčini prebirali svoje pesmi oziroma odlomek iz romana, ki smo jih nato lahko uživali tudi v zglednem prevodu in vzorni prezentaciji v madžarskem jeziku. Mimogrede rečeno, škoda, da nekaj teh pesmi v obeh jezikih niso razdelili tudi med obiskovalce, zlasti študente slovenistike v županijskem središču, da bi se doma še bolj lahko poglobili vanje oziroma bi lahko analizirali, kako naporna, ampak veličastna

dejavnost je prevajanje slovenskih del.

Milan Vincetić je dejal, da sicer razen nekaj besed nič ne razume madžarsko, kar mu je silno žal, vendar čuti, da njegove slovenske pesmi zvenijo lepo tudi v madžarsčini, da mu je všeč zven madžarskega jezika. Sicer pa je Vincetić požel velik uspeh tudi s tem, da je zaradi tistih porabskih Slovencev, ki ne

narečju, pesmi je prebral seveda v knjižnem jeziku. Starejši gospe, aktivni članci Slovenskega društva v Sombotelu, sta tudi dejali, da sta pesnika iz Murske Sobote in Ptuja (panonsko območje) laže razumeli kakor pisatelja iz Idrije. To sta mu na koncu udradnega dela tudi povedali. Vincetić je mnenja, da bi bilo potrebno več tovrstnih neposrednih književnih stikov med Slovenijo in Madžarsko, med slovenskimi književniki in porabskimi Slovenci.

Glede živga, sodobnega dvostranskega sodelovanja je *Aleš Čar* poudaril, da sicer obstaja nekaj informacij med madžarsko in slovensko literaturo, vendar premalo. „Poznamo npr. *Eszterházyja*, *Béla Hamvasa* itd., vendar to je daleč premalo. Hamvasa npr. nimamo prevedenega v slovensčino, kar je katastrofalno, saj je eden največjih madžarskih mislecev...“

Aleš Šteger je izjavil, da se je slovenska književnost po osamosvojitvi znašla v popolnoma novem položaju. Znebila se je politično-nacionalnih bremen. „Pišoči se zelo trudimo vzpostaviti neke individualne poetike, ukvarjamo se s samim seboj, posvečamo se predvsem bralcem, in moram reči, da v

Lüdje se ne taužijo

Sploj pa ne slovenski lüdje v Porabji. Vej so pa od gnešnjoga cajta eške staukrat bole žmetne cajte doživeli, pa so gnes itak na poplataj. Zakoj mi je tau napamet prišlo? Zatok, ka sam že pa gledala te dni televizijo, poslušala radio.

Na nauvo leto je naša vlada s tejm odprla mileniumsko leto (1000-letnico Madžarske), ka so sveto korono iz Narodnoga muzeja prejk pripelali v zidino parlamenta, tam so ji najšli nauvo mesto. Če je tau dober ali slab stopaj bio, mislim, nej moja naloga povedati. Tak mislim, ka je v dobrom mestu bila v Narodnom muzeji tū. Depa sploj lepa "paradija" je bila pa od tistega mau je že sploj dosta lūdi poglednilo te najlepši, najviše cenjeni simbol vogrskoga rosaga.

Ka se mi je pa te nej vidlo? Pred tistim, ka so sveto korono v parlament pripelali, so meli djilejš parlamenta, gde je vsakši (skurok vsakši) tam bio, ki se v rosagi kaj štē. Tam so najvejši lepau gučali od korone pa je tau etak vreda. Čūla sam pa nika takšega tū, ka se je meni nej vidlo. Te stavek sam čūla: sveta korona nam je omogočila tau, da gnes leko v Europsko unio stauipimo. Če je tak, naj bau tak. Depa ka je te govornik eške po tistom gučo, tisto se mi je pa nikak nej vidlo. Nikak etak sam čūla: "Naš rosag, njegvi narod je gnes slobauden. Lūdje več nikši vzrokov nejmajo s povisnjeno glavauv ojtī. Vsakši leko dobro žive, vsakši je leko človek. Leko se vōvtegnemo pa etak odimo po svejti."

Meni je dosti vse na pamet prišlo. Tau, ka smo rejsan slobaudni. Ta demo po cejlom svejti, kama škemo. Pri nas je gnes minimalna plača 25.500 forintov, minimalna penzija pa 16.000 forintov. Če stoj, povejmo z G. Senika v Varaš odi delat pa 25.500 forintov prislūži, nejma nikšo pravico protestirati. Iz toga si tak paulag 5.000 forintov vōplača za potne stroške pa ma ostane 20 gezero forintov. S tejm pa se slobaudno leko pela po cejlom svejti. Sploj pa če ma auto. Naleki leko tanka, za liter bencina dá 220 forintov. Dejmo si gor, ka naš človek trikrat telko zaslūži (ka je rejdko), te se tū bole na rejdkī leko vozi z autonom, leko de v Austrijo gledat blago, požirat sline. Če pa malo več ške, te dela (na črno) v soboto pa v nedelo. Vej smo pa slobaudni! Pa nej? Penzionisti smo tū slobaudni. Pravica je tau, ka največ nas ma (če ma) na mejsek tak od 25-30.000 forintov. Gda vōplača telefon (če ga ma), elektriko, kakše novine, te leko računa, kelko ma ostane za živeti, no pa po svejti slobaudno ojditi. Če pa te nesrečen eške ma auto tū, te ga iz garaže leko vō pa nazaj tiska. Če vōplača porce pa zavarovanje, ka letos vse zdignejo, te se tū leko veseli. Odaui bi auto, depa ali se ma mili ali ga več nišče ne kŭpi. Tak pa najbaukše, če ga prauto večera spravi na breg pa ga tam doj kobacne. Samo s čim de pa te slobaudno odo po svejti? Pa itak. Lūdje se ne taužijo. Vzemaio si cajt za delo, te pa nemajo cajta po svejti ojditi.

Po mojem je pa itak najbaukše, če je ta gezero lejt stara, lejpa korona, naš simbol, v parlamentu. Etak do go naši parlamentarni poslanci telkokrat vidli, kelkokrat not stauipijo v tau pošteno hišo. Pa njim - če od drugoga nej - od korone vendrik na pamet pride, ka se morajo pošteno obnašati, lidam morajo pravico, čisto pravico gučati pa tak činiti tū. Šegau morajo povedati, ka prej nega takšoga kvara, gde bi nej bilau aska.

I. Barber

Aleš Šteger in voditeljica literarnega večera mag. Elizabeta Bernjak

eden od „naših, domačih“ literarnih usvarjalcev, saj je doma iz Prekmurja. Goste in obiskovalce je pozdravil dr. János Pusztay, profesor uralistike na Visoki pedagoški šoli v Szombathelyu in povedal, da želijo imeti precej tovrstnih literarnih večerov, saj je tudi Jantarjeva pot, pot, po kateri so nekoč prenašali jantar iz baltskih dežel v južno Evropo, bila v zgodovini kar precej dolga. Literarni večer je vodila lektorica na slovenski katedri visoke šole mag. Elizabeta Bernjak, ki je najprej na kratko predstavila avtorje in

Med obiskovalci je bilo precej članov Slovenskega društva v Szombathelyu

obvladajo stoddstotno slovenskega knjižnega jezika, povedal svoje misli na večeru v prekmursko-porabskem

slovenskem prostoru nastajajo zelo kakovostna besedila...

fr. m.

2000 pred našim štetjem

„Neizbežna je bridka smrt“

Citat je iz najstarejše znane pesnitve civilizacije - sumerskega epa o Gilgamešu. Na stal je okoli leta 2000 pred Kristusovim rojstvom v Mezopotamiji. Njegova glavna tema je smrt. O šegah slovesov in pokopališki kulturi na slovenskem etničnem ozemlju pa je izšla pred kratkim v Ljubljani knjiga z naslovom: „**Tihi pomniki minljivega časa.**“ Publikacija obravnava temo predvsem iz etnološkega vidika: šege in navade ob smrti (Helena Ložar-Podlogar), praznik spomina na mrtve (Mateja Habinc), romska pokopališča (Pavla Štrukelj), miti ob smrti v slovenski in neevropski kulturi

nih, umetnostnih in slovstvenih zgodovinarjev, sociologov, etnologov, estotov in tudi varuhov okolja ter kulturne dediščine. Tudi sama sem zelo pogrešala to knjigo leta 1990, ko sem pisala o pokopališčih v Porabju (Vasi Szemle 1990/3). Na Madžarskem je izšla monografija o pokopališčih že leta 1989 (Balassa Iván, A magyar falvak temetői.) V tej knjigi ni podatkov iz županije Vas, kjer živijo tudi Slovenci. Knjiga „Tihi pomniki minljivega časa“ upošteva - čeprav skromne - podatke tudi iz Porabja na Madžarskem (Ernest Ružič). Na Madžarskem in v Sloveniji je bilo največ pokopališč urejenih okoli cerkva, znotraj obzidja oziroma ograde. Pokopališčem pravijo na slovenskem etničnem ozemlju: *brifof, groubišče, pokojišče, cintor, božja njiva*. Ime „cintor“ izhaja iz „cimiter, cimitar, cimiterij“, grško koimete- rion, kar pomeni - počivališče, ograje- no pokopališče okoli cerkve. V teh pokopališčih so na- grobniki vsi krožno obrnjeni proti sredi-

ščnemu objektu (cerkvi ali znamenju). Posebno mesto imajo otroški grobovi. Ljudje pravijo, da morajo grobovi biti obrnjeni tako, da „rajni gleda svojo župno cerkev“. Če v vasi ni bilo cerkve, so se pokopavali okrog farne cerkve. Tako je tudi v Števanovcih v Porabju. Mrličje iz Verice, Andovcev in Otkovcev pokopavajo na števanovskem pokopališču pri farni cerkvi. Na nagrobnikih je ob imenu pokojnega zapisano tudi ime vasi. Na Madžarskem so že od 16.-17. stoletja naprej spodbujali ljudi, naj premostijo pokopališča. Za- kon iz l. 1876 pa je pre- povedal pokopavanje okrog cerkva.

Tako na Madžarskem kot v Sloveniji so bili nagrobniki nekoč preprosti leseni križi, ki so jih pozneje zamenjali litoželezni. V Sloveniji, po- sebno na Dolenjskem, kjer je slovela železarna na Dvo- ru pri Žužemberku. Tu in tam se še vidijo na sloven- skih pokopališčih - tudi na porabskih. Po mestnih vzorih jih zamenjujejo kamniti nagrobniki standardnih ob- lik.

V Sloveniji zamenjujejo ne- kdanje mrtvašnice moder- ne mrliške vežice. Odlok, da rajni tam, kjer že imajo vežico, ne sme več ležati doma, vpliva tudi na šege ob smrti in pogrebu. Ponokod je ob vežici tudi majhna čajna kuhinja, kamor doma- či lahko prinesejo pijačo, kruh in pecivo in v kateri skuhaajo čaj, kavo ali vino, da lahko kropilce pogostijo in se tudi sami, predvsem pozimi, pogrejejo, saj po- dnevi tudi v vežici ne pustijo mrtvega samega. Ni pa več nočnega bedenja pri mrliču, saj vežico navadno zvečer zaklenejo.

Marija Kozar

Papiri pripovedajo

Pred 100 leti

Pred stau leti, da so se začnla 1900. leta, je žive- lo v naši vesnici več kak pet gezero ljudi. Največ na Go- renjon Siniki (1398), v Števanovci je bilau 897, v Dolenjon Siniki 723, v Sakalovci 678, na Verici pav Ritkarovci 431 i v Andovci 364 ljudi.

V lejta 1900-1901 so v naši krčmaj začnili topla gesti davati pa pri krčmaj baute odpirati. Najoprvm je augustuša 1900 na Do- lenjon Siniki odpro bauto Mihael Decker (rojen 1875 v Ženavci). Francce Ore- vec je decembra daubo do- volenje na Verici. Jožef Lang (rojen 1864 v vesi Kristján v Avstriji), doma iz Ženavec pa je djaeca i kokau- ši kipuvo i odavo v naši ve- snicaj.

Emil Reinault od 1901-oga leta mau odavo v Monoštri z meda kolač pa redo svejče. Na Gorenjon Siniki je krč- maroša Herman Ladányi februara 1901 proso dovo- lenje, ka bi v krčmej gesti odavo pa bauto emo. Na

Dolenjon Siniki sta marciu- ša Janoš Glanc i Jožef Vog- ler tó prosila dovolenje. Aprila pa krčmarica Terezija Dončec i krčmaroša Ferenc

Ladányi Herman
Filip Lang
Kisvölgyi János

Bedič iz Slovenske vesi, Janoš Bedič, Regina Štern i Djúra Pinter iz Števanovec. Majuša Matjaš Kúzmich z Verice, septembra pa Ana Konkolič-Kovač iz Ando- vec. Novembra krčmaroša Šandor Eisenstein z Go- renjoga Sinika.

V Sakalavci sta Janoš Maj- can i Ferdinand Pars vkü- per prosila dovolenje, ka bi tišlara bila pa v aukna glažojne nutdejevla. Na Gorenjon Siniki je biu 1901. leta šauštar Filip Strasser (rojen v Hidersdorfu).

Marija Kozar

(Zmago Šmitek) in nagro- bni napisi (Marija Stano- nik). Lahko beremo še o kul- turi poslavljanja, o grobišč- jih, nagrobni plastiki, me- stu pokojnih in vojaških po- kopališčih v Sloveniji. Za tem sledi opis pokopališč po občinah v Sloveniji ter v zamejstvu (Avstrija, Italija, Madžarska), kjer izgine z vsakim grobom stari po- mnik slovenstva. Napisi na nagrobnikih so tu dokaz slo- venstva.

Knjiga o šegah slovesov in pokopališki kulturi v slo- venskem etničnem prostoru je pomembna kot vir in literatura za nadaljnje razis- kovanje, za primerjalne študije. Pokopališče je lahko predmet multidisciplinar- nega raziskovanja kultur-

Za 80 % več natečajev kot lani

Sredstva Javnega sklada za narodne in etnične manjši- ne na Madžarskem so se po- večala lani le s stopnjo infla- cije (515 milijonov forin- tov). Iz tega je sklad upora- bil za lastno delovanje 36 milijonov, za štipendiranje dijakov in študentov pa 79 milijonov.

V podporo manjšinskim ča- sopisom (1 časopis pri vsaki manjšini in 3 romski časo- pi- si) je bilo namenjeno 206.642.850 forintov. Ča- sopis Slovencev na Madžar- skem - Porabje - je dobil 7.561.000 forintov.

Kuratorij je lani razpisal natečaje na devet tem:

1. Otroške in mladinske kolonije, šolski izleti;

2. Tradicionalne in kulturne prireditve;

3. Znanstvene prireditve, raziskovalni projekti;

4. Izobraževanje manjšin- skih strokovnjakov;

5. Regionalni in lokalni manjšinski elektronski me- diji;

6. Založniška dejavnost;

7. Verske dejavnosti v je- ziku manjšin;

8. Gledališka dejavnost;

9. Knjižnice in muzejske zbirke.

Slovenske organizacije, sa- mouprave in institucije so v lanskem letu vložile 62 na- tečajev, skupno so zaposile 12.941 tisoč forintov, odo- breno je bilo 6.527 tisoč forintov.

Nov razpis

Kuratorij javnega sklada za narodne in etnične manjši- ne razpisuje natečaj za leto 2000. Prošnje lahko vložite na zgoraj navedene teme. Opozarjam zainteresirane organizacije in samoupra- ve, da je najbližji rok za vlo- žitev prošnje **18. februar 2000.**

Podrobnejše informacije dobite:

• Državna slovenska samo- uprava, Gornji Senik - tel.: 434-032;

• Zveza Slovencev na Mad- žarskem, Monošter - tel.: 380-208;

• Državna slovenska samo- uprava, Budimpešta - tel.: 3922-721.

Ferenc Kranjec
član kuratorija

OD SLOVENIJE...

Okrogle obletnice iz slovenske zgodovine v letu 2000

Prelomno leto 2000 bo za Slovenijo tudi leto okroglih obletnic. V Sloveniji so 8. in 24. aprila 1990 potekale prve večstrankarske volitve, na katerih je s prepričljivo večino zmaga la združena opozicija DEMOS. Neposredno pa je bilo izvoljeno tudi predsedstvo republike: za predsednika Milan Kučan, za člane pa Matjaž Kmecl, Ivan Oman, Dušan Plut in Ciril Zlobec.

Slovenija je z ustavnimi spremembami 28. septembra 1990 odpravila vrsto zveznih zakonov in prevzela poveljstvo nad slovensko teritorialno obrambo. Skupščina je zatem 21. novembra 1990 sprejela zakon o plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti RS. Plebiscita, ki je potekal 23. decembra 1990, se je udeležilo 93,2 odstotka vseh volilnih upravičencev, za samostojno Slovenijo pa se jih je odločilo 88,2 odstotka volilcev.

Sicer bo Slovenija v letu 2000 zaznamovala tudi nekatere druge okrogle obletnice. 10. oktobra bo minilo 80 let od plebiscita na Koroskem, na katerem so se prebivalci odločali med kraljevino Jugoslavijo in republiko Avstrijo; večina se je odločila za Avstrijo. 26. novembra bo minilo 200 let od rojstva slovenskega nabožnega pisatelja in pesnika, mariborskega škofa Antona Martina Slomška, ki so ga 19. septembra 1999 razglasili za blaženega. Dan kasneje bomo obeležili 135 let od rojstva začetnika krščanskega socialnega gibanja na Slovenskem Janeza Evangelista Kreka.

Že v začetku leta 2000, 14. januarja, bo minilo 135 let, odkar je v Celovcu začel izhajati najstarejši slovenski politični časnik Slovenec. 2. aprila bo preteklo 150 let, odkar je v Ljubljani izšel prvi slovenski uradni list Ljubljanski časnik. 5. junija pa bo zaznamovanih 45 let od odprtja novega sejmišča v Ljubljani. 8. junija bo minilo 450 let od izida prvih slovenskih knjig, Abecednika in Katekizma. 7. julija pa 865 let od začetka rednega meniškega življenja v cistercijskem samostanu Stična. Slovenska prestolnica Ljubljana bo 10. septembra obeležila 95. obletnico odkritja Prešernovega spomenika.

Srečanje s Slovenci iz Sombotela

Lani decembra smo se srečali s Slovenci, šteri živejo v Somboteli. Oni so to porabski Slovenci. Sporabski vasic so šli ta delat pa so tam ostali kak mi v Budapešti. Lani so napravili društvo pa majo samoupravo to. Fejs smo čakali te den, da se te dve društvi srečata.

Vkup smo prišli v prostoraj Državne slovenske samouprave v ulici Rumbach 12. Nej najbaugšoga cajta, ka so tej eni tisto soboto delali, tej eni so pa betežni bili. Zatok smo lepau vkup prišli, sombotelski pa naši to. Viša sedemdeset nas je bilau. Goste smo meli iz veleposlaništva R Slovenije to. Bila je z nami veleposlanica gospa Ida Močivnik pa pooblašeni (megbizott) minister Mitja Močnik in še drugi sodelavci.

Začnili smo tak, ka sta se dve društvi notra pokazali. Sombotelsko društvo Avgust Pavel je notri pokazala Marija Kozar Mukič, predsednica slovenske samouprave v Somboteli. Predsednica društva, Ibolya Dončec je delala in zatau nej mogla priti. Marija je naštejala, kakšne programe so meli lansko leto. Meli so slovensko mešo, bili

so na Porabskih dnevih, bili so v Sloveniji na Cankovi, v rojstni vesi Avgusta Pavla, raužno razstavo so meli, svetili so slovenski kulturni den, da omejimo samo največše prireditve.

Mi smo to notri pokazali našo društvo, stero de tau leto deset lejt staro. Potejm smo se pri bejli stolaj tadala pogovarjali. Sto je iz stere vesi doma, kak je v Pešt ali Sombotel prišo? Francek Mukič je naprej vzejo harmoniko in smo začnili spejvati. Fajn je bilau, mlajši pa so šče za božič mali dar dobili od Državne slovenske samouprave in samouprave iz Lórinca. Tau je slovenska samouprava v Budapešti, v 18. okrožji.

Prauto devete vóre smo

prajli, zdaj bi že dobro bilau na večerjo iti. Dobro, demo. Sombotelski gostje pa našo predsedstvo smo si sedli na njini avtobus. Na, demo. Šofer je že naprej čemerem bijo. Ka pa je! Ja, vólki je avtobus.

Kak iz te vauseke ulice vópride? Demo naprej, tú preja na lejvo, pravimo šoferji. Nede šlau. Ne more se zavnavti! Čemerem je dala. Ja, sto ma je pravo, naj notri vozi v našo vausko gaso! Naj bi stano na šurkoj pošitji! Demo naprej! Kakšen avtobus pa šofer, da de samo naprej. Smej pa navola je bila! Smo že prišli do nauve sinagoge zak. Zdaj se prej obrnemo na pravo. Napau je šlau. Pa se nej mogo zavnavti. Ja, nika drugoga nejga nazaj, moški pa

podje dol pa tiste avtone, šteri so stali, parkirali na pauti, prijeti pa tadale djati! Tau so ti slovenski podje! Avto so prijeli pa so ga tadale djali, naj ne baude napauti. Ka pa Pešterge povejo, stero so šče večer tam po pauti odli? Nika nej! Pomagali so nam. Eden je včasim promet (forgalom) stavo, drugi je gučo, kelko centimetrov naj šče tadale dejejo avto. In tak se je zgodila čúda, vó smo prišli iz vauseke ulice. Hvala Baugi pa našim moškim, kak Martin Krpan so bili vsi! Tau se šče z nami to moglo zgoditi! Iz Sombotela gnauk v Pešt pridejo, pa te morajo avtone zdigati! Ka bi bilau, če bi od kakšnoga avtona alarm (riasztó) začno kričati? Bi prajli, tej pa avtone kradnejo, vevin je ščejo v avtobus spakivati. Sreča v nesreči, da se nika lagvoga nej zgodilo. Na drugi den, v nedelo smo poglednili madžarski parlament. Če so že tú, "izo rosaga" rejsan morajo videti. Poglednili smo šče druge zanimivosti pa smo šli v nauvi nakupovalni center. Na konci smo si želeli blajžene svetke pa srečno nauvo leto! Vúpajmo se, ka tak baude!

Irena Pavlič

Goščice smo lúpali, reteše smo pekli

Nauvi cajti, lagve šege so naprej prišle. Tau znamenüje, ka na gnes začnemo pozabiti stare šege. Ranč tak vse pozablamo kak naš materin jezik tú. Zatok pa te pomaleg zgúbimo samoga sebe tú. Zatok je silno potrebno nika nazaj zdržati, pokazati, navčiti mladino, stera de leko tadala čuvala tau, ka smo: slovenski lúdje. Kakši lúdje so pa tisti, stero sami o sebi nika ne znajo? Po cejlom svejti je tak, da preteklost (múlt) poštújejo lúdje. Brez toga nega bodočnosti (jövö). Pred nistarnimi lejtami so v porabski vasicaj volili manjšinske samouprave. Od tiste ga mau majo svoj skromen proračun pa programe. Nistarne več, nistarne menja. Dolenesenička slovenska samouprava je že večkrat probala kaj takšega, ka tiče

naše šege. Držali smo fašenek, fašenki so ojdli po vesi, fanke smo pekli. Lani septembra smo pa kukarčo lúpali pa smo vrtanke pekli. Lani decembra smo pa gošči-

ce lúpali pa goščicine reteše pekli. Te den se je tak 30 lúdi vkup nabralo. Dve velke drvenke goščic smo sprajli v vesi pa

smo začnili lúpati. Vse je tak bilau kak gnauksvejta. Larma, kakše tute, klajfe so tú pa tam naprej prišle, depa roke so tú ojdle naprestanoma. Gnauk so se pa dvera oprla pa

vkup sedli pa brez zabranjanja lúpali. Istina, ka so nistarni najoprvin vidli kaj takšega pa so samo prejk trgli goščice. Drugi so lepou vedli lúpati, tretji pa so si želodce napunjali. Edno je gvúšno. Sploj so se fajn meli. Etak so se pa goščice brž dojšle, po tistom pa smo geli pa pili "aldomaš". Cilika teta nam je spekla fajn goščicine reteše, bile so pogáče, djaboke, no pa nika za doj oplatniti tú. Etak pa nej čúda, če so naprej prišle pesmi tú. Gda smo že etak dobre vole bili, nas je pogledno naš notaroš s svojimi delavci. Nej smo čútili, ka smo v jednoj pisarni, nej pa v kakšnoj kúnji. Zatok nej, ka je lúpinja túj ranč takšo smetje naprajlo kak tistoga reda v kúnjaj. K leti mo pa prej perge čejšali. Naj tak baude.

I. Barber

MATERNI JEZIK NA PRAGU 21. STOLETJA

... DO
MADŽARSKE

Meningitis

Proti koncu lanskega decembra je v vojašnici Kalocsa za meningitisom zbolelo nekaj vojakov. Čeprav so takrat odredili karanteno, epidemije ni uspelo preprečiti. Tudi v prvih dneh 1. 2000 so zabeležili nove primere. Do 6. januarja so zabeležili 32 primerov okužbe, 4 primeri so bili smrtni.

Svetoštevanska krona v Parlamentu

1. januarja so se začele prireditve ob 1000-letnici madžarske državnosti. Kljub nasprotovanju nekaterih opozicijskih strank so 11. svetoštevanska krona in ostale simbole prenesli iz Narodnega muzeja v poslopje madžarskega Parlamenta. V prvih dveh dneh si je ta nacionalni simbol ogledalo približno 15 tisoč Madžarov. Ogled razstavljenih simbolov je za madžarske državljane in zamejske Madžare brezplačen.

Nove osebne izkaznice

Od 1. januarja bodo dobili madžarski državljani postopoma nove osebne izkaznice. Namesto dosedanje knjižice (ki jo je bilo enostavno ponarediti) bo nova izkaznica podobna bančni kartici, na kateri bodo ob elektronsko gravirani sliki le najvažnejši podatki občana. Na Madžarskem so se z izdajo osebnih izkaznic dosedaj ukvarjali na policiji, od novega leta opravljajo to nalogo pisarne v okviru občin. Najbližja taka pisarna je v Körmentu.

Strokovna pomoč vrtcem

V organizaciji Zavoda za šolstvo OE Murska Sobota in Državne slovenske samouprave soboške vzgojiteljice ponovno začenejo svoje delo med porabskimi malčki. Prve aktivnosti v maternem jeziku so potekale 11. januarja v vrtcih v Sakalovcih, Slovenski vesi, Monoštru, Števanovcih in na Gornjem Seniku. Jezikovne aktivnosti pod vodstvom prekmurskih vzgojiteljic bodo potekale vsak drugi teden.

Valerija Perger

tega zapisa). Spet smo lahko ugotavljali, da je položaj slovenščine za slovensko državno mejo zaskrbljujoč, predvsem pri najmlajših generacijah zamejskih Slovencev, kljub pozitivnim prizadevanjem zamejskih skupnosti in matične države. Problemi so podobni, trenutno stanje na področju ohranjanja in učenja slovenskega jezika prav tako. V Porabju je dodaten problem le ta, da je tu po številu najmanjša slovenska skupnost, ki se brez pomislekov lahko slovensko javno deklarira šele dobro desetletje. Tudi manjšinska zakonodaja v državah, kjer živijo slovenske zamejske skupnosti, še zdaleč ne dosega take ravni, kot jo ima zakonodaja v zvezi z avtohtonima manjšinama v Sloveniji. Zato včasih prav smešno zvenijo razni meddržavni sporazumi (tu mislim predvsem tiste med Slovenijo in Madžarsko, ker jih najbolj poznam), ki, po logiki stvari, pač predvidevajo recipročnost, saj so tako tudi napisani. A slovenska stran največkrat to magično besedo raje kar črta iz pogajalskega slovarja - mi smo vendarle fini, ne smemo se nikomur zameriti... In so vsi zadovoljni, razen tistih, na katere se leporečja sporazumov nanašajo...

Zanimiva so bila tudi razmišljanja referentov, ki so predstavljali položaj materinščin avtohtonih manjšin, italijanske in madžarske, v Sloveniji v sistemu manjšinskega izobraževanja. Ta sistem se bistveno razlikuje od tistih v zamejstvu, je mnogo bolj učinkovit, saj se npr. v Prekmurju v dvojezično izobraževanje vključujejo tudi učenci slovenske narodnosti. Kdaj bo kaj podobnega možno na drugi strani meje??

Tretji dan so svoja strokovna dognanja predvsem v zvezi s kurikularno prenovo predstavljali svetovalci za slovenski jezik Zavoda RS za šolstvo. Poslušali pa smo tudi še dva tuja predavatelja. Zelo zanimiva in poučna, tudi za nas v Porabju, so bila razmišljanja gosta iz Izraela, dr. Sloma Alona. V Porabju starši velikokrat menijo, da otrok ne morejo učiti hkrati dveh jezikov, slovenščine in madžarske, pa tudi v šolah, mislijo nekateri, je to prevelika obremenitev, če predpostavimo, da se je potrebno učiti še angleščino ali nemščino. Gost iz Izraela nam je razložil, da je njegova država večkulturna in večjezikovna družba, v kateri sta hebrejščina in arabščina uradna jezika, angleščina pa je obvezni ali predpisani predmet v izobraževalnih sistemih. Otroci se v šoli učijo vse tri jezike, tu pa moramo pomisliti še na tri različne pisave. Arabščina je materni jezik večine državljanov nežidovskega porekla, tu pa je še 20% ruskih Židov, katerih prvi jezik je ruščina, naučiti pa se morajo še ostale, prej omenjene jezike. Ruščina pa se, kot vemo, zapisuje s cirilsko, torej četrto pisavo... Slovenščina, madžarsčina in še kakšen svetovni jezik, ki se vsi zapisujejo z eno, latinično pisavo, je v porabskih šolah v primerjavi z izraelsko stvarnostjo pravi mačji kašelj. Vendar se tega največkrat premalo zavedamo.

Mednarodni simpozij Materni jezik na pragu 21. stoletja je prinesel ogromno novih, koristnih in poučnih spoznanj, upajmo, da ni bil zadnji. Vsa predavanja pa bodo izšla v zborniku, ki bo predstavljal velik prispevek k utrjevanju zavesti o pomenu materinščine, bo pa tudi nepogrešljiv pripomoček vsem, predvsem učiteljem, ki si prizadevajo pouk materinščine posodobiti in narediti bolj prijazen vsem učencem.

"Ve se, da je bil boj za slovensko šolo od Linhartovih šolskih zasnov, še posebej pa je od političnega programa Zedinjene Slovenije naprej eno osrednjih področij dolgotrajnega in mučnega prizadevanja Slovencev za osamosvojitve. Postopoma so se v zvezi s tem rinila v ospredje nova in nova vprašanja; sočasno s političnim uveljavljanjem načela, da mora Slovenec pač hoditi v slovenske šole, ker drugače slovensko javno življenje v resnici ne bo nikoli slovensko, je bilo treba utrditi položaj učitelja, poskrbeti za njegovo šolanje, za organiziranost šolske mreže, za učbenike v slovenščini, za slovensko strokovno izrazje na različnejših področjih in za vse drugo. Eno z drugim je bilo medsebojno tesno povezano; trajalo je domala sto let, odbiti je bilo treba na stotine kulturnopolitičnih izpadov, organizirati zasebne slovenske šole, prvo slovensko gimnazijo (še le ob začetku tega stoletja), dokler ni prišlo do prvega velikega statusnega preloma 1918 - odtlej šele imamo šolsko mrežo v celoti slovensko." (dr. Matjaž Kmecl) V začetku decembra je v Portorožu potekal izjemno pomemben 3-dnevni mednarodni simpozij z naslovom **Materni jezik na pragu 21. stoletja**; njegovo temeljno vsebino dobro označuje gornji citat iz uvodnega predavanja dr. Matjaža Kmecla z naslovom Materinščina v šoli na pragu tretjega tisočletja. Na simpoziju so s predavanji sodelovali številni slovenski in tuji strokovnjaki, ki so razpravljali o pomenu in vlogi materinščine v vzgojno-izobraževalnem procesu, o reformah pouka le-te; slovenski udeleženci so razpravljali predvsem o kurikularni prenovi pouka slovenskega jezika, tuji strokovnjaki pa so predstavljali vloge in modele poučevanja materinščine v svojih državah. Vsi so tudi pohvalili zamisel in organizacijo simpozija, ki sta ga pripravila Zavod RS za šolstvo in Ministrstvo RS za šolstvo in šport.

Prvi dan simpozija so v dopoldanskem delu slovenski strokovnjaki predstavljali kurikularno prenovu pouka slovenskega jezika; razen uvodnega smo poslušali še štiri zanimiva predavanja: Sodobni jezikovni pouk - pouk jezika ali pouk o jeziku? (dr. Martina Križaj Ortar), O literaturi v devetletki ali kako smo prenavljali in kako prenovili učni načrt za literarno vzgojo (dr. Metka Kordigel), Književni pouk kot sestavni del pouka slovenščine (dr. Igor Saksida) in Slovenščina v pedagoškem sporazumevanju (Alenka Kozinc). Naslovniki teh razmišljanj, ki uvajajo v sodobni pouk materinščine bistvene novosti, so v prvi vrsti učitelji, tako osnovnošolski kot srednješolski, katerih naloga je sodobna pedagoška spoznanja prenašati v prakso.

V popoldanskem delu so se predstavili nekateri tuji strokovnjaki, predvsem jezikoslovci, ki so predstavili sodobne metode poučevanja materinščine v nekaterih evropskih državah. Delo smo zaključili s prisrčnim sprejemom pri predsedniku RS Milanu Kučanu, igralec Polde Bibič pa je umetniško interpretiral Prešernov Sonetni venec. (Čas simpozija je namreč posrečeno sovpadel s Prešernovim rojstnim datumom - 3. decembrom.)

Drugi delovni dan simpozija je bilo dogajanje razdeljeno na 4 seminarje. Prvi seminar je zaobjel širši slovenski kulturni prostor in presegel slovensko državno mejo: najprej je bil predstavljen položaj slovenščine v zamejstvu, v Italiji - v Beneški Sloveniji (Živa Gruden), v Avstriji - na Koroškem (dr. Teodor Domej) in v Porabju na Madžarskem (avtorica

Delo nam je (bilau) dano pa bau tū

Predsedstvo (elnökség) Slovenske zveze je 15. decembra leta 1999 me svoj slejden djilejš. Imeli smo več dnevni redov, med njimi smo ocenili delo Zveze v preminaučom leti.

"Slovenska zveza svojo letno delo opravlja na osnovi Statuta (Alapszabály). Glavni cilj Zveze je od ustanovitve mau gordržati materno rejč pa kulturne vredenosti, potrditi narodnostno identiteto med porabskimi Slovenci, nej samo v Porabji, liki v cejlom rosagi. Etak je našo delo dano, samo moramo najti pa voponučati vse poti, s sterimi se najbolje leko uresničijo naši cilji. Po tej potaj moramo priti od najmlajše do najstarejše generacije.

Za mladi rod

Če ške mo ali nej, moramo priznati, ka od leta do leta je menja tisti mlajšov, steri gučijo slovenski gezik pa ga čutijo za materno rejč. Vejmo, deco najbolje same držine leko ohranijo za Slovence. Pri tejm najvejšo pomauč dobijo od vrtcov pa šaul. Zveza, kak civilna organizacija, v tejm ma možnost, ka na več načinov (módon) leko motivira deco pa stariše. Vkučer z Zavodom za šolstvo v Murski Soboti smo že štrto leto organizirali tabor v vrtci v Murski Soboti za najmenjšo porabsko deco, s tejm ka z njimi leko deo mamice pa vzgojiteljice. Na leto vsevküper leko dé 30 lidi. Sprvoga smo tau rešovali, naj ji od toga več leko dé, letos pa naj spoj dé stoj. Stvar sta rejčila dva vrtca (Slovenska ves pa Šakalovci). Tabora se je udeležilo 6 mlajšov pa 5 mamice (med njimi 1 vzgojiteljica, 2 varuhinji (dada). Zatok ka je bilau malo lidi, je vrtcev v Murski Soboti pripravo samo tridnevni program. Tak pautno ceringo, zavarovanje (biztosítás) kak prenočišče pa vrtcev vsakšo leto plača Zveza. Kakšni problemi so nastali letos pri tej starišaj? Ena stvar je, ka so samo od 4 lejta starejši mlajši leko šli. V prejšnji lejtaj se je pokazalo, ka je za menše ške te tabor žmeten. Mamice, stere zvün te starosti majo šaulare (1. pa 2. klas), vzgojiteljice

pa ške vekše tū leko pelajo s sebov. Zdjaj, gda že v internati (kollégium) prespijo, že namesto matere oče tū leko de z detetom. Depa dūjn nej tak enostavno. Gnesden clovek težko dobi dopust (szabadság) te, gda ga nūca. Ena mati na keden dni težko nja doma držino. Pauleg mešanik družin so pa nisterne mamice zavolo gezika preveč navezane ena na drugo. Vse te stvari pa moramo porazmeti. Pomejni, naslednje leto najprvin moramo zvedeti željo sarišov pa potistim organizirati tabor.

Tau je že tū 4. leto, ka vzgojiteljice iz Murske Sobote prej odijo par mesecev na leto (vsakši drugi keden) v naše vrtce in se v narečji ali knjižnoj rejči spravljajo z mlajši. Za štiri vzgojiteljice so dnevnicke pa pautna ceringa vódlaje 1.046.772 forintov. Tau ceringo je letos plačala Državna slovenska samouprava. Za tau pomauč jo je Zveza prosila zatok, ka je ške v stejski s pejnazi.

Kak pridobiti šaulare?

Za šaularske mlajše smo vkučer z višjo svetovalko za narodnostne šaule, Valerijo Perger organizirali v aprilu tekmovalje v recitiranji. Zglasilo se je 26 pridni šaularov. Za dve srednje šaule smo pripravili oktobra predstavitev zbirke "Pravljice o Kralju Matjažu". Lerenca slovenščine Erika Glanz je gimnazijce pirpravila z lejpm programom. Tak brodim, ka se za gezik največ da naprajti v lutkovni skupini. S tejm, ka špilajo v domanjoj rejči, s svojim režiserom, Mikijem Rošom se samo slovensko leko pogučavajo. Dostakrat odijo po Sloveniji tū. Naša konkretna pomauč je bila: igro smo njim preknapisali v seničko rejč, pomogli smo napisati natečaj, organizirali smo njim nastope, za mentorico plačüvlemo honorar, za režisera pautne stroške, s pomočjav Slovence pa honorar. Skupina si je pautne ceringe plačala s pomočjav kuratorije Javnega sklada za narodne in etnične manjšine. Plesnoj skupini v Števanovci smo sprjali mentorico z Varaša pa smo küpili gvant za

deco. V glasbeni šauli na Gorenjom Seniki pa v Števanovci se je v minaučom šaulskom leti včilo 10 mlajšov igrati na harmoniko. Mlajše vči profesor glasbe iz Murske Sobote. Za njegvo delo pa pautno ceringo smo letos plačali 1.529.801 forintov.

Za ležejšo včenje knjižnoga gezika prav pridejo različni poletni tabori v Sloveniji. Poletna šaula je bila organizirana v Beli Krajini (Črnomelj). Prednost toga tabora je, ka se takšne lerence spravljajo z zamejskimi slovenskimi mlajši, stere včijo slovenski gezik v tajniskom rosagi. Leko bi šlau 10 mlajšov, šlau je pa samo 6. Mlajše prej tau nazaj drži, ka sta dva kedna malo dūgiva za nji pa ka se zvön šaule največ držijo pri držinaj. Vejmo, ka je deco raj vkučer s svojimi vrstniki. Organizatorji pa ranč etak škejo motivirati deco za slovenski gunč. Ceringa tabora, pautni stroški, zavarovanje nas je koštalo 450.000 forintov, s toga smo dobili 160.000 forintov z natečaja od kuratorije Javnega sklada. V lončarski tabor v Bogojino je namesto 30 mlajšov 21 šlau, s toga 14 Slovencev. V likovni tabor vsakšo leto števanovski mlajši deo. Letos so 3 mlajši bili s študentov Brigito Šoš na Koroškem v Žitari vasi. Ekološki (környezetvéde) tabor smo nazaj prajli, ka smo nikoga nej dobili. Mlajše v tabore nam vkučspravljajo šaule, cejle druge brige so pa naše pa starišine. Če poglednemo, ka so 4 porabske šaule v minaulom šaulskom leti vsevküper mele 134 slovenski mlajšov, vekši tau toga je v višji razredaj, je 23 udeležencov spoj malo. Tau za Zvezo pomejni, ka pri tejm večšo pomauč moramo prositi od šaul. Kak bi mogli bola motivirati deco pa stariše za tabore, tau ške ne vejmo. Na tejm si mamio pamet trejti. Tak brodim, ka je za mlajše tau tū dobra motivacija, ka svojo znanje leko pokažejo s svojimi članki v novinaj Porabje. Za izlet slovenski mlajšov varaški šaul smo dali 60.000 forintov.

Starejše generacije od mlajšov pomagamo s tejm, ka

nidimo takšne prilike, gde se slovenska rejč rejčno leko čüja, šte pa guči. V novinaj Porabje se vekši tau piše (prb. 75 odstotkov) v domanjom, menši tau pa v knjižnom geziki. Novine Porabje 1.200 držin dobi šenki od Porabja do Slovenije, Merike, Avstralije, Avstrije, Italije. Gli tak na leto gnauk Slovenski koleđar. Podjetje za promocijo kulture Fran-Franc iz Murske Sobote je vkučer z Zvezov vódlalo knjigo Milana Vincetiča iz Prekmurja z naslovom "Parnik v ajdi/Šift v idini". Knjiga je napisana v narečji pa v knjižnom slovenskom geziki. Pripravljamo ške slovensko küjarsko knjigo z recepti teticke Hilde Čabai z Gorenjoga Senika. Ta knjiga vóprida pred slovenskim kulturnim praznikom, gda de notapokazana tū. Za izdajo slovenskoga koleđara pa dve knjigi smo dobili na natečaj od Kuratorije javnoga sklada 1.200.000 forintov, od Ministrstva za kulturno dediščino pa 900.000 forintov.

110 nastopov v enom leti

Največ se spravljamo s tejm, naj prej kulturnoga življenja zadobimo vse več Slovencev. Prej toga se da najbolje gordržati materno rejč pa kulturne vredenosti. Zveza gordrži 8 odrasli kulturni skupin, stere so letos mele vsevküper 110 nastopov. Letos smo organizirali 18 programov, gde so gorstaupile vse domanje skupine, 8 skupin iz Slovenije pa ena vogrška z Varaša. Našo delo je, ka poskrbimo za vse pogoje (fel-tételek), steri so potrebni zatau, naj kulturne skupine leko uspešno delajo in nastupajo.

Že več lejta delamo na tejm, ka bi se granica stalno odprla ali med Verico-Čepinci ali med Andovci-Budinci-Dolenci, se pravi, na drugoj strani Porabja. Dočas zvön obečavanja drugo ne zadobimo, na leto gnauk damo oprejt obadve granice.

Ranč tak se že več lejta dela na tejm, naj bi leko meli svoj radio. Velko vüpanje mamio, ka de se drugo leto že leko poslušjo, steri de nam z živo rečjav na vleko pomauč pri ohranjanji matere rejči.

Djilejš predsedstva Zveze smo vkučpozvali petkrat, gnauk pa srečanja s predsedstvom Državne slovenske samouprave. Z veseljem staupimo na pomauč slovenskim družtvom, samoupravam, če se obrnejo na nas. Za finančno pomauč se je letos na Zvezo obrnulo 21 organizacij, institucij, posameznikov (eg-yén). Vej se, ka Zveza ške ma dug pauleg Slovenskoga dauma, steroga ške par lejta mora nazaj plačüvati. Pauleg toga ne moramo telko pejnaz talati, kelko stoj želi. O tom, komi kelko pejnaz damo, se odlauči predsedstvo Zveze na svoji djilejšaj. Letos smo za 21 prošjen vórazdelili 2.024.922 forintov. Tau se tū vej, ka Zveza od Vogrskoga rosaga samo telko pejnaz dobi, kelko vkučspravi na različni natečajaj (pályázatok). Na 18 natečajaj smo vsevküper dobili 5.831.380 forintov, uredništvo novine Porabje pa 7.561.000 forintov. Vse drugo pomauč dobimo iz Slovenije, od Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu pa od Sklada RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti.

Leko povejm, ka smo na letos planirali, smo obredili. Tau ne pomejni, ka je vse najbaugše pa najlepše. Z letošnjega dela se nam tadale da nauvo delo. Zadovolni nikdar ne moremo biti s svojim delom. Priznamo, ka mamio, ka po-baugšati. Delavcom Zveze najvejšo pomauč pomejni predsedstvo. V predsedstvi Zveze nas je vsevküper 19 Žau, pred kratkim časom stamam dva člana dolpravila, Anastazija Časar iz Andovec pa Laci Domiter iz Varaša. Pauleg toga ranč tak leko delamo naprej, samo vekšo pazko moramo meti na tau, naj na djilejš vkučpride bar 13 lidi, ka smo samo tak sklepni. Pri našem deli eške dosta pomauči dobimo od predsednice nadzorne komisije, Elizabete Šoš, stera pride na vsakši djilejš pa nam dosta tanačov dava.

Dopüstite mi, ka v imeni Zveze lepau zavajim cejlotoletno delo članom predsedstva."

**Klara Fodor
sekretarka Zveze**

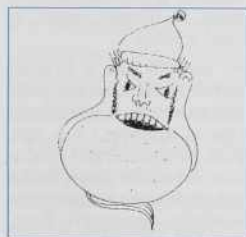
OTROŠKI

Milivoj M. Roš

Škrat Babilon si išče nouvo dolino

Ja, čistak rejsan, škrat Babilon si je začo iskati dolino. Tou mi je voovalo malo pred tem zadnjim novim letom, gda mi je prineso mali dar. Vej se ške spomnite, škrat Babilon je takši, ka ga niške ne vidi, če un tak šké. Meni se je idnouk pokazo in mi pripovedavo vse tou, ka se njemi je godilo in vse tisto, ka je vküp naštimu. Po tistom, gda se mi je prvič pokazo, sva se ške večkrat vidla. Tak je te zdaj palik prišo k meni. Pa sam ga te pito:

Zakoj pa te zdaj iščeš nekšo drugo dolino? Te ti je v toj nej več lepou?

Vej pa nejde za tou, ka bi mi nej bilou lepou, mi je začo pripovedavati, vmejs pa je pomalek grizo velki falat

pogače. Pa tou tō vej, ka lidge ške dugo nedo meli kakšo veliko brigo za svejt kouli sebe in do ške furt tadale lūčali smetke v vodou, v lesej in po zemlej. Tou vseposedi delajo, nej samo v mojej dolini. Na, te sam zdaj malo bole miren, ka sam si brodo, ka si se kaj dojsvado, sam ške ge začo gesti malo menši falat pogače. Te mi pa zdaj dun povej, zakoj si iškeš nouvo dolino?

Vejš, pajdaš moj, v toj dolini sam že telko časa, ka si vi, lidge tou ranč ne morete brodit, ka leko neške tak dugo žive. Vido sam tiste stare čase, ka od nji več niške nika ne poumni, pozno sam lidi, za stere se ranč več ne vej, gde so pokopani. Zdaj pa sam si zaželo spoznati ške kakšo drugo dolino, takšo, od stere ške nika ne vej, mi je tak pripovedavo, me gleda ranč nut v oči, pod sterimi so njemi lampe mlele pogače. Pa si si že nagledno kakšo dolino? Je mogouče gde eti blūzi? me je migalo.

Eške nika ne vej, kam mo išo. Gda odidem, nazaj ne pridem. Pa te, gda odidem, mo kuman začo iskati svojo nouvo dolino, je že začo gesti vcejlak nouvi falat pogače, skur tak velki kak un sam.

Gledo sam toga dobroga škrate Babilona in si po tiu-ma, tak samo nut v glavej, brodo, kak de dugičas v toj dolini, gda njega več nede eti. Dapa un je dobro vedo, ka si ge brodim, zato mi je brž raztomačo:

Njaj, njaj, vej pa vsigdar je tak, ka gda eden škrat odide, za njim drugi pride. Gvušno je ger kakši takši škrat, ka je že dugo, dugo v svoji dolini in zdaj iške nouvo dolino, ranč tak kak ge, je pojo že skur cejlo pogačo. Oblizo se je s svojim dugim jezikom skur po cej-lom tejl in ške pravo: Trno dobra pogača, mogouče malo preveč sladka.

Po tistom se je samo ške pogno skouzi rour gor na nebo in že leto prouti svoji dolini. Sto vej, kak dugo de še živo v njej.

Prijeten večer

12. decembra je Zveza Slovencev v Slovenskem domu v Monoštru pripravila srečanje kulturnih skupin. Prireditev se je začela ob 4. uri popoldne. V razstavnem prostoru smo se zbrali in predsednik Zveze Jože Hirnšek je odprl srečanje. Tudi gospod Smodiš je pozdravil goste. Lahko smo občudovali adventne vence in različne aranžmaje cvetličarne Mojca iz Bodoncev ter izdelke Sadjarstva Smodiš iz Otovcev. Potem smo šli v konferenčno dvorano, kjer je Klara Fodor, sekretarka Zveze, pozdravila navzoče in je na kratko predstavila letošnje uspehe, izdatke,

podpore in program. Program so popestrile zborovske pesmi v izvedbi ženskega zbora Mura iz Murske Sobote. Veliko lepih pesmi smo slišali in na koncu smo se tudi mi priključili, skupaj smo zapeli božično pesem "Sveta noč". Po programu so nas povabili na večerjo v restavracijo Lipa. Trio Črnko pa je poskrbel za dobro voljo. Ko pa je ansambel počival, smo peli pevci. Žal, čas je hitro minil, zato smo morali domov. Zelo dobro smo se počutili. Upam, da bomo še velikokrat tako veselo skupaj.

Kot članica pevskega zbora A. Pavel se zahvaljujem Slovenski zvezi za prijeten večer.

Kristina Nagy, 12. b-r., Gimnazija Monošter

Varčevanje denarja

Za varčevanje obstaja mnogo možnosti. Odrasli služijo denar z delom. S tem denarjem plačujejo izdatke za stanovanje, obleko, kurjavo, hrano. Mi otroci dobimo od svojih staršev žepnino. S tem denarjem v žepu se lahko učimo, kako je treba ravnati z denarjem. Jaz dobim vsak teden določeno vsoto. Včasih tudi od sorodnikov. Za rojstni dan najdem med darili tudi denar.

Varčujem za kolo.

Tomaž Bajzek
3.r.,
OŠ G. Senik

Moja mamica

Moja mamica je stara 32 let. Ima kostanjeve lase, rjave oči in je srednje velikosti. Kadar sem bolan, pokliče zdravnika in me tolaži. Pomaga mi, kolikor je mogouče. Če sem žalosten, me tolaži. Tudi ona se veseli, če dobim dobre ocene. Veliko se ukvarja z malim bratom. Njegovo ime je Patrik, hodi v vrtec. Rada poje slovenske pesmi in jaz tudi z njo. Mamico ljubim najbolj na svetu. Želim ji, naj ostane vedno dobre volje.

Kristian Treiber 3.r.,
OŠ G. Senik

Mačka

Neverjetno, toda resnično, nekoč so se ljudje bali mačk. Mislili so, da so mačke spremljevalke čarovnic ali hudičevih sil. Šele pred 200 leti je postala mačka priljubljena domača žival. Mačka ljubi svobodo. Kadar se ji ne ljubi igrati, praska. Potrebuj suh prostor za spanje, hrano in nego. Muca rada prede, suka se okoli nog in dviga rep. Mačke spadajo med sesalce. Mladiči so sprva slepi in nebolgljeni. Mati mačka se rada igra z mladiči in jih varuje.

Erika Cziraki 4.r.,
OŠ G. Senik

Naša vas

Naša vas je velika in lepa. Skozi vas teče potok. Ob hišah so vrtovi in sadovnjaki. Sredi vasi je šola. Šolsko poslopje je veliko in svetlo. Skozi okna vidimo na cesto. Na drugi strani ceste je vrtec. V vrtcu se malčki igrajo in pojejo. Blizu vrtca je pošta. Pri okencih odajajo ljudje pisma, pakete, kupujejo znamke, razglednice. Lahko pošiljajo denar. Navadna pisma vržejo v poštini nabiralnik. V vasi so še trgovine in gostilne. Imamo lep kulturni dom in cerkev.

Gabor Varga 4.r.,
OŠ G. Senik

Moja prijateljica

Imam več dobrih prijateljic, najboljša pa je Erika. Poznam jo že iz vrtca. Mama mi je povedala, da sem se z njo najraje igrala. Tako sva se navezali že v zgodnjem otroštvu. Ima modre oči in se lepo oblači. Moja prijateljica lepo piše in riše. Rada ima red in čistočo. Če česa ne vem, jo lahko vprašam. To je moja prijateljica.

Ildiko Geček
3.r.,
OŠ G. Senik

MLAŠEČI

KAUT

• Ob Dnevu samostojnosti R Slovenije (26. december) je Generalni konzulat v Monoštru priredil sprejem, ki ga je z zbranim petjem popestril Kvartet društva upokojencev iz Murske Sobotne.

• Glasbena šola v Monoštru pripravlja zgoščenko (CD-ploščo) vokalnih skupin, pevskih zborov in glasbenih skupin mesta Monošter. K sodelovanju so povabili tudi slovenske ljudske pevke, ki jih vodi Marija Rituper.

• Lokalna in slovenska samouprava v Andovcih je pred božičnimi prazniki povabila na srečanje vse svoje starejše občane, jih pogostila ter razveselila s plesom.

• Na trejkratlovo (6. januar) je Ferenc Merkli novomešnik iz Sakalauvec blagoslovo iže, stere so prosile v Sakalovcaj pa Slovenskoj vesi.

Mir v nemirnem svejti

Že osem lejt je tomi, ka smo v Porabji tu začnili držati božične koncerte. Gorenjeseniški mešani pevski zbor je najoprvin na G. Seniki emo božični koncert. Že te je z nami bio moški kvartet iz Martinja. Od tistoga mau so skurok na vsakšom koncerti z nami spejvali od Verice do Mosonmagyaróvára pa v dosti mestaj v Sloveniji tu. Tau lepo šego skemo nadaljevati najbolje zatok, ka so lüdje radi tomi, nikši mir najdejo v taum nemirnem svejti.

1999. leta smo tri koncerte držali. Že drugi smo bili pozvani v Mosonmagyaróvár. Tam nas je lejpi den čako. Slovenska samouprava nas je pozvala, depa čakali so nas József Nagy, ešpereš cirkve Sv. Gotharda. Na koncerti je bio navzučji župan Pál Stipkovits tu. Pri sveti meši pred koncertom smo tu sodelovali z nisternimi pesmimi. Po koncerti so pa nas lepo pogostili, po obedi so nas eške pelali v Darnózseli, gde smo se srečali z njigvimi skupinami, smo peli, se spoznavali. Na Števanovo smo pa v dolejnesenički pa gorenjesenički cirkvi meli koncerte. Na D. Seniki smo pri meši tu sodelovali, z orgli nam je pomagao Ciril

Kozar iz Martinja. Koncerte sta pokrivali domanji slovenski samoupravi. Na D. Seniki smo meli koncert vküper z nemškim ženskim zborom, na G. Seniki pa s cerkvenim zborom iz Odranec, z domanjim cerkvenim zborom pa moškim kvartetom iz Martinja. Vsem pevcem se zavalim, ranč tak kak samoupravam, ki so pokrivalo stroške koncertov. Zavalimo se Slovenskoj zvezi tu, ki je potne stroške pokrila za Mosonmagyaróvár.

Irena Barber
predsednica zbora A. Pavel

Ali je zares prišo mir?

26. decembra, na Števanovo smo se členi MePZ A. Pavel zbrali v 10. vöri pa se pelali na Dolenji Senik na (madžarsko) sveto mešo, štera je bila v 11. vöri. Razmi se, da smo pri sveti meši tu sodelovali in ka se je prvič zgodilo, smo leko pri madžarski sveti meši (pri prečiščavanji) slovensko spejvali. Ges bi za sebe povedala, da sam se rejsan v nebesaj počutila, gda je naš organist, g. Ciril Kozar lepou zaigro: V nebesi sem doma... Tak mislim, da je našega (vogrskega) župnika srce segrela pesem: Egí szent beke jójj (Pridi nebeški mir). Ali je zares prišo mir z malim

Jezušom? Upam, da več taki prilik zadobimo, gda mo pri madžarski sveti mešaj slovenski to spejvali. Po meši se je začno koncert z nastopom dolejneseniškega ženskoga zbora, steri je popejvo nemške božične pesmi, potem je pevski zbor A. Pavel spejvo madžarske in slovenske božične pesmi, na zadnje smo vsi zamaj zapeli (nemški, slovenski, madžarski) Sveto noč. Po koncerti nas je lepo pogostila dolejneseniška slovenska samouprava.

Popodneva smo že bili na Gorenjem Seniki, da bi v cerkvi imeli koncert. Na te koncerti so bili povabljeni: Cerkevni pevski zbor iz Odranec, Moški kvartet iz Martinja, gorenjesenički cerkveni zbor pa MePZ A. Pavel. Vse pevke in pevci so se z velikim navdušenjem pripravljali na te lepi koncert, na konci smo vsi zamaj spejvali najlepšo božično pesem, Sveta noč blajžena noč. Veseli smo bili, ka so na koncert prišli trgé župniki, g. Ivan Camplin iz Martinja, g. Lojze Kozar iz Odranec in domači župnik g. Sándor Bence.

Po koncerti nas je Državna slovenska samouprava povabila na večerjo v restavracijo Lipa v Monošter. Bog njim plati. Za organiziranje koncerta se zahvalimo gospej Evi Lazar, predsednici gornjeseniške slovenske samouprave. Pevci, ki nam je pesem pri srci, smo veseli, če nam zaploskajo. Tega je to nej falilo. Bog daj, da bi lejpa slovenska pesem v tretjem tisočletji naprej živila v miru in radosti.

Vera Gašpar

Iz künje naši babic

Kapüstna župa

3-4 prgiški nakvašene kapüste, 2 l vodé, 4 dl vrnjoga mlejka, 2 žlici mlejka, 20 dkg klobas, kün, česnek, sou, fejfer.

Kapüsto s künom, česnekom i fejfarom sküjamo v mrzli vodi. Vrnje mlejko dojzgraužamo z mlejkom, z župino vodo vküpmezjamo pa s tem partapemo župo. Gda gorzavré, eške leko solimo pa na kocke zrejzane klobase leko nutsküjamo.

Cverkove pogače

50 dkg mele, 1 žlica cukra, 6 dkg margarine, 2 dl mlejka, 1 djaice, 3 dkg drožé (kvasa), 1 dl vrnjoga mlejka, 1 žlica soli, 3 žlice vina, 30 dkg cverkov

V 1 dl toploga mlejka žlico cukra i 3 dkg drožé dejemo. Če se drožé genejo, je vlegémo na 50 dkg mele. Cüzmezjamo eške margarino, djaicino žuto, vrnje mlejko, sou, vino pa mlejko po potrebi. Dobro omejsimo, malo trše kak testau za reteše. Testau njamo počivati pau vöre. Po tistom na prst kusto razvalamo. Namažemo s 30 dkg semletimi cverkami, štere smo z 8 dkg margarine zgaužali. Trikrat razvalamo, na tri tale raztalamo cverke, i s tem vsikšo paut namažemo testau. Po tistom testau zosučemo, z valemkom potežimo i kikle gorvržemo ednoga na drugoga. Med vsaki valemkanjom more testau počivati pau vöre. Na slejdnje testau naj ostane 2,5 cm kusto. Z naužicom kocke zosekamo, pa pogače vözbodamo i v namazano tepšo dejemo. Vrkaj z djaici namažemo i v vraučom redlini spečemo. Nej slobaudno pomalek peči!

Tak se to redijo, ka vse vküper omejsimo, ka je cüvalon, pa te nej trbej vugibati.

Hilda Čabai

Porabje

**ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtrek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Suklič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Deák Ferenc út 17,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitektka Novaka 4
9000 Murska Sobotna
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.